

ნინო მეგენიშვილი
კ.კეკელიძის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი
თბილისი, საქართველო,
უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი,
ელფოსტა: ninomegeneishvili@gmail.com

**ცნობები კამალდულთა ორდენის შესახებ
(საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული
ხელნაწერების მიხედვით)**

მოკლე შინაარსი

საქართველოს სიძველეთსაცავებში დაცული ისტორიული და ლიტერატურული წყაროები საინტერესო ცნობებს შეიცავს როგორც საქართველოსთვის, ისე მის ისტორიასა და კულტურასთან დაკავშირებული ქვეყნებისთვისაც. ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრის ფონდში “Varia” ინახება არაქართულენოვანი ნუსხები, მათ შორის, ლათინური ხელნაწერები, რომელთაგან ოთხი - Var-20, 21, 26, 46-2 უკავშირდება კამალდულთა კათოლიკურ სამონასტრო ორდენს.

კამალდულთა სამმო დაფუძნდა 1012/1025 წლებში, იტალიის ქარეცოსთან დაბა კამალდოლში, რავენის წმ. აპოლინარის მონასტრის წინამძღვრის, წმ.რომუალდის მიერ (951-1027 წწ.). ვინაიდან თავის მონასტერში სასურველ ასკეტურ სიმკაცრეს ვერ მიაღწია, წმ. რომუალდმა დააარსა კამალდულთა სავანე, სადაც შემოიღო მკაცრი მარხვა, მდუმარება, ძაძის ტარება, მღვიძარება და სხვ. სამმო მონაწილეობდა საეკლესიო კრებებზე, მათ შორის, ცნობილ ბაზელისა და ფერარა-ფლორენციის კრებებზეც.

საქართველოში ლათინურენოვან ხელნაწერთა სიმრავლე უკავშირდება მისიონერთა მოღვაწეობას. კოსტანტინოპოლის დაცემის (1453 წ.) შემდეგ, დასავლეთიდან გახშირდა მისიონერული მოძრაობები საქართველოში, მომრავლდა კათოლიკე მრევლი, აიგო კათოლიკური ეკლესიები. ვინაიდან კათოლიკე მისიონერთა საღვთისმსახურო და სასაუბრო ენა ლათინური იყო, საქართველოში აღმოჩნდა საბუთები და ნაშრომები ლათინურ ენაზე. რამდენიმე ნუსხა (XVI-XVIII სს.),

რომელთა შესახებ საუბარია სტატიაში, შეიცავს ისტორიული ხასიათის ჩანაწერებს. კერძოდ, საფრანგეთის [პარიზის], პოლონეთისა და ლიეტუვის კამალდულთა მონასტრებთან დაკავშირებულ საბუთებს: 1717-1754 წლების სამონასტრო აქტებს, წინამძღვრებისა და სამმოს წევრთა ჩამონათვალს (Var-20), “სამონასტრო კაპიტულუმის აქტებს“, წესებს სამმოში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე მყოფ პირთათვის და მათ ჩამონათვალს (Var-46-2), ასკეტიკურ-სადვთისმეტყველო ტექსტებს ახალმოქცეულთათვის, შედგენილს კამალდულელი გილიელმუს განდევილის მიერ (Var-26), იოანე ოქროპირის ქადაგებებს: “Quod nemo potest ledi nisi a seipso“ და “De compunctione cordis“ (Var- 21), რომლის მთარგმნელიცაა ამბროსიუს ტრავერსარიუსი (1386-1439), კამალდულთა გენერალი, პაპ ევგენი IV-ის ლეგატი ფერარა-ფლორენციის კრებაზე.

საკვანძო სიტყვები: კამალდულთა ორდენი, ხელნაწერი, სამონასტრო აქტები, მისიონერული მოძრაობა.

Nino Megeneishvili

Korneli Kekelidze National Centre of Manuscripts Tbilisi,
Georgia Senior Researcher

Email: ninomegeneishvili@gmail.com

INFORMATION ABOUT THE CAMALDOLESE ORDER (BASED ON THE MANUSCRIPTS PRESERVED AT THE GEORGIAN NATIONAL CENTRE OF MANUSCRIPTS)

Abstract

The Georgia archives preserve historical and literary sources, valuable for Georgia and countries related to its history and culture. Among the Latin codices of its National Center of Manuscripts, four codices (Var-20, 21, 26, 46-2) are related to the Camaldolese Monastic Order.

The Camaldolese Order was founded in 1012/1025 in Camaldol, near Arezzo, by St. Romuald (951-1027). To achieve the desired ascetic strictness St. Romuald founded the Camaldolese monastery and introduced strict fasting, silence, sackcloth, etc. The Order participated in ecumenical councils.

The multiplicity of Latin manuscripts in Georgia is supposedly related

to missionaries. After the fall of Constantinople, European missionaries became frequent in Georgia, Catholic congregations increased, Catholic churches were built, and the period was estimated as the best age for Catholicism here. Since the liturgical and spoken language of missionaries was Latin, there were preserved documents written on it. The manuscripts (XVI-XVIII cc.), planned to be studied, include historical documents related to the France [Paris], Polish and Lithuanian Camaldolese monasteries: monastic acts of 1717-1754, lists of abbots and members (Var-20), "Actum Capituli", regulations for monks of high position and their lists (Var-46-2), collection of ascetic-theological texts for novices by Guilielmus Eremita Camaldolese (Var-26), sermons by John Chrysostom: "Quod nemo potest ledi nisi a seipso" and "De compunctione cordis" (Var-21), translated by Ambrosius Traversarius, prior general of the Order, legate of Pope Eugene IV.

Keywords: Camaldolese Order, manuscript, monastic acts, missionary movement.

შესავალი. საქართველოსა და დასავლეთის კულტურულ-პოლიტიკური ურთიერთობა ანტიკური ხანიდან იწყება. მითოლოგიური თქმულებები ამის ერთ-ერთი ფაქტობრივი მტკიცებულებაა. ქრისტიანობის გავრცელებით იწყება საქართველოსა და ევროპის ურთიერთობის ახალი ეტაპი. საქართველომ და ბიზანტიამ ქრისტიანობა სახელმწიფო რელიგიად ერთ-ერთმა პირველებმა აღიარეს, აქედან კი ეს ურთიერთობა იდეოლოგიურ საყრდენად იქცა.

შუა საუკუნეებში გაცხოველდა საქართველოს ურთიერთობა ევროპის პოლიტიკურ და შემოქმედებით ელიტასთან, რასაც ადასტურებს საქართველოსა და უცხოეთის ფონდებში დაცული წერილობითი ძეგლები და ფაქტობრივი მონაცემები. საქართველოსა და ევროპის ურთიერთობის ანარეკლია ისიც, რომ კ. კეკელიძის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის არაქართულენოვან ხელნაწერთა კოლექციაში – ფონდი Varia – დაცულია 26 ლათინური ხელნაწერი. საქართველოში ლათინური ხელნაწერების, მათ შორის კამალდულთა ორდენის შესახებ, შემოსვლა უნდა უკავშირდებოდეს ევროპელ მისიონერებს, თუმცა ინფორმაცია, როგორ მოხვდა ეს ხელნაწერები საქართველოს ხელნაწერ ფონდებში, უცნობია. ხელნაწერებზე [Var-20, 26, 46-2] დასმულია საისტორიო-ეთნოგრაფიული საზოგადოების ბეჭედი,

ერთ ხელნაწერზე [Var-21] - კი არა.

ცნობები კამალდულთა ორდენის ხელნაწერების შესახებ მწირია, მწირია ამგვარი შინაარსის კვლევები უცხო ენებზეც. საქართველოში ეს ორდენი უცნობია, არ ყოფილა შესწავლილი ზემოაღნიშნული ლათინური ხელნაწერებიც. ცნობა იმის შესახებ, რომ საქართველოში ამ ორდენის მიმდევარი მისიონერები მოღვაწეოდნენ, წყაროებით არ დასტურდება. ამიტომ საინტერესოა, საიდან მოხდა კამალდულთა ორდენთან დაკავშირებული ხელნაწერები ქართულ ფონდებში, მით უფრო, ქართულ საფონდო სივრცეში დაცული ხელნაწერი მოიცავს როგორც ისტორიული შინაარსის ჩანაწერებს, ასევე ჰომილეტიკური და ჰიმნოგრაფიული შინაარსის ხელნაწერებს. აღსანიშნავია ისიც, რომ ქართულ ფონდში დაცული ისტორიული შინაარსის ჩანაწერები უნიკალურია საფრანგეთის, პოლონეთისა და ლიეტუვას კათოლიკური ეკლესიის კამალდულთა ორდენისთვის.

სტატიაში მსჯელობა კამარდულთა ორდენის შესახებ ეყრდნობა კ.კეკელიძის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცულ ოთხ ხელნაწერს - Var-20, 21, 26, 46-2.

მეთოდი: საკვლევი მასალის სპეციფიურობიდან გამომდინარე სტატიაში ანალიზი ეყრდნობა ხელნაწერთა კვლევის მულტიდისციპლინურ მიდგომას - კოდიკოლოგიურ-ტექსტოლოგიურ და შედარებით ისტორიულ მეთოდს, ასევე როგორც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლზე ყურადღება გამახვილებული იქნება დასახელებული ხელნაწერების დაცულობის აღწერაზე.

შედეგები: საქართველოს სხვადასხვა სიძველეთსაცავში დაცული მდიდარი მასალა გვიდასტურებს საქართველოს ადგილს მსოფლიო კულტურათა შორის. მრავალფეროვნებით გამოირჩევა შუა საუკუნეების მსოფლიო კულტურა და, შესაბამისად, თემატურად მრავალფეროვანია მოღწეული ხელნაწერებიც. შუა საუკუნეებში მიმდინარე მასშტაბური პოლიტიკური რყევები აისახა შემოქმედებით სამყაროზეც. XV საუკუნის 50-იანი წლებიდან ბიზანტიის იმპერია დასრულდა, შესაბამისად, დასრულდა მისი კულტურული გავლენა დანარჩენ სამყაროზე. ბიზანტიური გავლენების დემონტაჟი ბევრად ადრე იყო

შესამჩნევი, როცა დაიწყო იმპერიული ძლიერების რყევა. XIII საუკუნიდან გაცხოველდა დასავლეთის დაინტერესება საქართველოთი და ამიერკავკასიით, გახშირდა დომინიკანელი, ფრანცისკანელი, თეათინელი, კაპუცინი მისიონერების ვიზიტები საქართველოში.

დაიწყო კათოლიკური შინაარსის ლიტერატურის შექმნა – ბეჭდური და ხელნაწერი წიგნების სახით. ქართულ ხელნაწერთა ფონდში ინახება ასეულობით ერთეული პაპისტური შინაარსის ლიტურგიკული, ბიბლიოლოგიური, საზოგადოდ, თეოლოგიური შინაარსის ლიტერატურა: მისსალი [ხეც Q-505, ცენტრ. არქივი-609], ტიბიკონი [ხეც Q-507, Q-538], ლოცვანი [ხეც: S-518, H-727, Q-512, Q-522, Q-531, Q-532, Q-534, Q-535, Q-537, Q-540, Q-705; K¹ -605, K-614, K-615, K-616; გსიემ² -37, ცენტრ. არქივი-605, ცენტრ. არქივი-606, სჯიემ³ -107], გალობანი [ხეც: Q-517, Q-519, Q-523, Q-530; სჯიემ-120], სადღესასწაულო [ხეც: Q-520, Q-526, Q-549, ცენტრ. არქივი-603, ცენტრ. არქივი-604], წირვის წესი [ხეც: S-5153, Q-705; K-688; გსიემ-88], სახარება [K-600 (დიდედას სახარება), გსიემ-86], საკითხავები ბიბლიიდან [ხეც: Q-527], ჰომილეტიკური კრებული [K-657], კატეხიზმო [ხეც: S-4983; K-687], კონდაკი [ხეც: H-30; ცენტრ. არქივი-680], ქადაგებანი [სჯიემ-193] და სხვა. (ნიკოლაძე, 1964; ბრეგვაძე და კახაბრიშვილი, 2002; ქავთარია, აბულაძე და ჭანკიევი, 1987). ფაქტია, ლათინური ხელნაწერების არსებობა ქართულ სამწიგნობრო ფონდებში სწორედ კათოლიკე მისიონერებს უნდა უკავშირდებოდეს, მაგრამ კამალდულთა ორდენის ლიტერატურის არსებობა იმის ფონზე, რომ საქართველოში არათუ მათ მიმდევრებზე, არამედ მათ შესახებ არაფერია ცნობილი, შესაძლოა ის ჩენს ქვეყანაში შემოსული ვაჭრის, დიპლომატის, უბრალოდ მოგზაურის პირადი საკუთრება ყოფილიყო.

ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული ოთხი ხელნაწერის გარდა ამ ორდენის შესახებ ქართულ წერილობით წყაროებში არც

¹ ქუთაისის ნ. ბერძენიშვილის სახ. სახელმწიფო ისტორიული მუზეუმი.

² გორის ს. მაკალათიას ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი.

³ სამცხე-ჯავახეთის ი. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი.

არაფერია დაცული და არც სხვა ინფორმაციაა დადასტურებული. როგორც ისტორიულ წყარო [var-20, 21, 26, 46-2] საქართველოსთვის ნაკლებად შეიცავს ღირებულ ინფორმაციას, მაგრამ უმნიშვნელოვანესია საფრანგეთის, პოლონეთისა და ლიეტუვას ისტორიისთვის.

მოღწეული ხელნაწერებიდან სამი [var-20, 26, 46-2] XVIII საუკუნით თარიღდება, ერთი [var-21] კი - 1556 წლით. ორი ხელნაწერი არის საღვთისმეტყველო შინაარსის - [var-21, 26], ორი [var-20, 46-2] - ისტორიული შინაარსის, კერძოდ, საფრანგეთის [პარიზის], პოლონეთისა და ლიეტუვას კამალდულთა მონასტრის აქტები. თუ როგორ და რატომ მოხვდა საქართველოში დასახელებული ხელნაწერები უცნობია.

მსჯელობა: საქართველოს სიძველეთსაცავებში დაცული ისტორიული და ლიტერატურული წყაროები მეტად ფასეულია როგორც საქართველოსთვის, ისე მის ისტორიასა და კულტურასთან დაკავშირებული ქვეყნებისთვისაც. საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში, ფონდში “Varia”, ინახება არაქართულენოვანი ნუსხები, მათ შორის, XI-XIX საუკუნეებით დათარიღებული 26 ლათინური ხელნაწერები, რომლებშიც დაცულია საერო და სასულიერო შინაარსის წერილობითი ძეგლები. ხელნაწერები გამოირჩევა თემატური მრავალფეროვნებით. ლათინურ ხელნაწერთა კოლექციაში დაცულია ოთხი ხელნაწერი [Var-20, 21, 26, 46-2], რომლებიც ამა თუ იმ თვალსაზრისით უკავშირდებიან საქართველოში ნაკლებად ცნობილ კამალდულთა კათოლიკურ სამონასტრო ორდენს.

საინტერესოა, როგორი იყო კამალდულთა ორდენი, როდის შეიქმნა და რა იყო ამის მიზეზი. ორდენის დასახელება ეტიმოლოგიური შინაარსისაა და უკავშირდება წარმოშობის ადგილს. კამალდულთა სამძო დაფუძნდა იტალიაში 1012-1025 წლებში ბენედიქტელთა ორდენის წევრის, რავენის წმ. აპოლინარის მონასტრის წინამძღვრის წმინდა რომუალდის მიერ [951-1027 წ.წ.] ტოსკანაში ქ. არეცოსთან ახლომდებარე დაბა კამალდოლში. წმინდა რომუალდი რავენაში, დიდგვაროვან ოჯახში დაიბადა. წმინდა რომუალდი დიდი ხნის განმავლობაში ფიქრობდა, როგორც ღვთისმსახურს ემსახურა უფლისთვის, თუ საერო ცხოვრებაში დარჩენილიყო. მას შემდეგ, რაც მამამისმა

ნათესავი მოკლა დუელში, რომელსაც რომუალდი იძულებით ესწრებოდა, ის რავენასთან ახლოს, წმინდა აპოლინარის მონასტერში წავიდა და ორმოცი დღის განმავლობაში მარხვასა და მონანიებაში ატარებდა. მოგვიანებით იმავე მონასტერში ბერად შედგა. შემდეგ ის ვენეციაში განდეგილი მარინუსის მიმდევარი გახდა. დროთა განმავლობაში მან დააარსა განდეგილთა ორდენი, რომელმაც სახელი მიიღო დაფუძნების ადგილის კამალდულის მიხედვით. ახალი ორდენის დაფუძნების მიზეზი კი გახდა ის, რომ წმინდა რომუალდმა ვერ მიაღწია სასურველ ასკეტურ სიმკაცრეს ბენედიქტიანელთა ორდენის მონასტერში, ამიტომ დააფუძნა სავანე, სადაც ძირითადი მახასიათებლები მოიცავდა ძალიან მკაცრ მარხვას, დუმილის აღთქმას, ღამით ლიტურგიის წაკითხვის პრაქტიკასა და მიწიერი ცხოვრების უკიდურეს უარყოფას, მათ შორის უხეში, დაუმუშავებელი ბეწვის პერანგის ტარებას. წევრები იზოლირებულად ცხოვრობდნენ პატარა ქოხებში და ფიზიკურად შრომობდნენ. რომუალდის ორდენი დასავლეთში ბენედიქტინების ორდენის ერთ-ერთი ყველაზე მკაცრი სამოი იყო. თავად წმინდა რომუალდი ასკეტურად ცხოვრობდა, სიცოცხლეში არასდროს გამოუყენებია საწოლი, ყოველთვის ეძებდა მკაცრი მონანიების შესრულების გზებს. მისი ბიოგრაფია 15 წლის შემდეგ მისმა მოწაფემ, ეკლესიის წმინდა მასწავლებელმა დაწერა: „მისი სიდიადე მონასტრული ცხოვრების მისეზური ინტერპრეტაციის მკაცრ ხასიათშია. მიდგომა, რომელიც საკმაოდ უნიკალური იყო. თავისი არსების სიღრმეში რომუალდი ასკეტი, ბერი იყო; შესაძლოა არა ისეთი მშვიდი და თავშეკავებული ბერი, როგორც წმინდა ბენედიქტე. რომუალდი არც ის ორგანიზატორი იყო, რომელმაც გონივრული კანონმდებლობით ადამიანებზე საოცარი გავლენა მოახდინა. ის გვახსენებს აღმოსავლეთის უდაბნოებში მცხოვრებ ადამიანებს, რომლებიც მკაცრი წესებითა და ცხოვრებით ცოცხალ მაგალითს აძლევენ.“ წმინდანს უყვარდა თქმა: „უმჯობესია ერთი ფსალმუნი ილოცო ერთგულებითა და სინანულით, ვიდრე ასი ყურადღების გაფანტვით“. მისი სიმბოლო იყო ყავარჯენი და კიბე. რომუალდს ხშირად გამოსახავდნენ როგორც ბერს, რომელიც მიუთითებს კიბეზე, რომლის საშუალებით სხვა ბერები ადიან ზეცაში. ამ სიმბოლოთი მიანიშნებდნენ, რომ მკაცრი ასკეტური ცხოვრება საუკუნო

ცხოვრების საფუძველია (Various Authors, 2002).

XI-XIII საუკუნეებში კამალდოლთა ორდენი მთელ იტალიაში გავრცელდა, შემდეგ თანდათან ევროპის სხვა ქვეყნებსა და ქალაქებში. მონასტრებში ფუნქციონირებდა ლაზარეთი, რომლებიც უფასოდ ემსახურებოდა მოსახლეობას.

XIII-XIV საუკუნეებში სამშოში სამონასტრო ცხოვრების წეს-განგებასთან დაკავშირებით განდევილურ/ერემიტულ და კოინობიოტურ მიმართულებათა მომხრეებს შორის წარმოიშვა განხეთქილება, რაც სამონასტრო ცხოვრების შესახებ განსხვავებული მისაზრებებიდან გამომდინარეობდა. ერემიტთა სკოლის მომხრეები ბერების განდგომილ ცხოვრებას უჭერდნენ მხარს, ხოლო კენობიტური სკოლის მიმდევრები - ბენედიქტელთა სკოლის მსგავს კოინობიოტურ სამონასტრო ცხოვრებას. მიუხედავად იმისა, რომ ერემიტულმა სკოლამ საბოლოოდ გაიმარჯვა, კამალდოლთა ორდენმა ვერ შეძლო ერთიანი სამშოს შექმნა და დაიქსაქსა. საუკუნეების განმავლობაში მონასტრებს სხვადასხვა წეს-განგება ჰქონდათ და დამოუკიდებელ კონგრეგაციად იყვნენ ორგანიზებული. ამის მიუხედავად, სამშოს წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ მსოფლიო საეკლესიო კრებებზე, მათ შორის, უმნიშვნელოვანეს ბაზელისა და ფერარა-ფლორენციის კრებებზეც. 1935 წელს პაპმა პიუს XI-მ კამალდოლთა ყველა კონგრეგაცია, მონტე კორონას გარდა, წმინდა ბენედიქტის ორდენის ერთ კამალდოლთა სამშოდ გააერთიანა. ამ კონგრეგაციაში შედიოდა კამალდულთა სამშობლო - მონასტერი კამალდოლში. მონტე კორონას მონასტერი კი დამოუკიდებელი რჩებოდა. კამალდულთა ორდენის მამათა და დედათა მონასტერი ამჟამადც მოქმედა. მისი მონასტრები ფუნქციონირებს იტალიაში, პოლონეთში, ესპანეთში, აშშ-ში, კოლუმბიასა და სხვა ქვეყანაში.

როგორც აღინიშნა, საქართველოში ლათინურენოვან ხელნაწერთა სიმრავლე უკავშირდება კათოლიკური ქვეყნებიდან მისიონერთა შემოსვლა-მომრავლებას. „დიდი აღმოჩენების ეპოქაში“ კოსტანტინოპოლის დაცემის შემდეგ [1453 წ.], როცა დაიწყო ალტერნატიული სავაჭრო გზების ძიება, დასავლეთის სახელმწიფოები დაინტერესება საქართველოთი გაცხოველდა. გახშირდა ევროპული მისიონერული მოძრაობები. შედეგად,

საქართველოში [ქუთაისში, ბათუმში, გორში, ახალციხეში და ა.შ.] მომრავლდა კათოლიკე მრევლი, აიგო კათოლიკური ეკლესიები და ეს პერიოდი კათოლიკეთათვის შეირაცხა „საუკეთესო ხანად, რადგან პაპის ყურადღების მიქცევა და მისიონერების შრომა უნაყოფოდ არ დარჩენილა“ (თამარაშვილი, 1902: 297).

წყაროების სიმწირის გამო ძნელია იმის ვარაუდი, საქართველოში ჰყავდა თუ არა კამალდულთა ორდენს მიმდევრები. საკვლევი ხელნაწერები ამის მტკიცების საშუალებას ვერ გვაძლევს, მაგრამ ფაქტია, ამ შინაარსის ხელნაწერები საქართველოს სიმკვლესაცავში დაცულია და მას აუცილებლად ეყოლებიდა საქართველოში „მესაკუთრე“.

გასაანალიზებლად ხელნაწერები დავყავით სასულიერო [Var-21, 26] და საერო [Var-2ო, 46-2] შინაარსის მიხედვით. კვლევის თვალსაზრისით საინტერესოა Var-21. ხელნაწერი შესრულებულია გოთური შრიფტით, გადაწერილია 1536 წელს ანდრეა ბადროცკის მიერ. ხელნაწერი შეიცავს მხატვრული გაფორმების ელემენტებს, ტექსტი მთელ ხელნაწერში ჩაწერილია ჩარჩოში, დასაწყისები შესრულებულია სტილიზებული ასოებით. ხელნაწერი შეიცავს ლათინურ და ბერძნულ ტექსტებს, წარმოადგენს შუა საუკუნეების კარტუზიანელთა მონასტრული ცხოვრებისა და სულიერების უნიკალურ კრებულს. მისი ტექსტები აერთიანებს აღმოსავლურ და დასავლურ ქრისტიანულ ტრადიციებს, ასახავს მედიტაციის, სინანულის, მორალური პასუხისმგებლობისა და ემოციური პიეტის ხაზებს. ხელნაწერი იწყება ზოგადი მიმოხილვით - *Contenta hujus libri* -წიგნის შინაარსი [IIr], შემდეგ თანმიმდევრობით შეიცავს იოანე ოქროპირის ჰომილიებს, ავგუსტინეს წერილებს, ბერნარდუსის და ჰენრიხ დე ბალმას მედიტაციურ ტექსტებს, ასევე სხვადასხვა შინაარსის ეპისტოლეს. თითოეული ნაწარმოები ავითარებს სულიერი წინსვლის გზას, რომელშიც ხაზგასმით ვლინდება კარტუზიული მედიტაციის პრაქტიკა. ხელნაწერი 1556 წლის კიოლნის კარტუზიანთა მონასტერში უნდა შექმნილიყო და მნიშვნელოვან წყაროდ ითვლება მონასტრული თეოლოგიის შესასწავლად. აქედან გამომდინარე ჩნდება კითხვა, რით უკავშირდება ხელნაწერი კამალდულთა მონასტერს ან მის წესგანგებას? ხელნაწერი შეიცავს ნაშრომს: იოანე ოქროპირის ჰომილიას იმის შესახებ, რომ „*Quod nemo potest leditur nisi a semetipso*

არავის შეუძლია მისი ვნება, ვინც საკუთარ თავს არ ვნებს“ [1r]. ტექსტის ლათინური თარგმანი ეკუთვნის XIV-XV საუკუნეების მოღვაწეს, კამალდულთა კათოლიკური ორდენის წევრს, ამბროსიუს ტრავერსარიუსს [1386-1439 წ.წ.]. ამბროსიუს ტრავერსიუსი იყო იტალიელი მონაზონი და თეოლოგი, რომელიც XV საუკუნეში პაპის საქმეთა ერთ-ერთი მთავარი მხარდამჭერი იყო. კამალდოლესის ორდენმა იგი წმინდანად შერაცხა. ის 1386 წელს 14 წლის ასაკში იგი შევიდა კამალდოლესის ორდენში, ფლორენციის წმინდა მარიამის მონასტერში და მალე მოიპოვა აღიარება როგორც განსწავლულმა თეოლოგმა. ამბროსიუს ტრავერსიუსი გამოკვეთილად იდგა პაპის პრიმატის მომხრეთა პოზიციაზე. ამ დამოკიდებულებას იგი განსაკუთრებით გამოხატავდა ბაზელისა და ფერარა-ფლორენციის კრებებზე, სადაც იყო როგორც პაპ ეგენი IV-ის ლეგატი და იცავდა პაპის პრიმატს, ასევე მონაწილეობა მიიღო ე.წ. უნიის შედგენაში, მაგრამ მალევე გარდაიცვალა. მისი შრომები მოიცავს ტრაქტატს წმინდა ექვარსტიაზე, აღწერილი აქვს წმინდანთა ცხოვრება, ასევე კამალდოლესის ორდენის ისტორია. მან ბერძნულიდან ლათინურ ენაზე თარგმნა დიონისე არეოპაგელის წერილები, ბასილი კესარიელის თხზულებები, იოანე ოქროპირის ჰომილები, რომლის ლათინური თარგმანია შესული კრებულში. მისი რამდენიმე ხელნაწერი ინახება ვენეციის წმინდა მარკოზის ბიბლიოთეკაში. ითვლება კამალდულთა ერთ-ერთ გამორჩეულ მოღვაწედ და ასკეტად.

საინტერესოა, რატომ შეიტანეს კამალდულთა ერთ-ერთი იდეოლოგის, ამბროსიუს ტრავერსიუსის თარგმანი ხელნაწერში. როგორც აღინიშნა, ხელნაწერი თარიღდება 1536 წლით. ამ პერიოდში კამალდულთა სამმო ერთიანი აღარაა, სხვადასხვა კონგრეგაციას თავისი, ავტონომიური, წეს-განგება ჰქონდათ. ასევე ხაზგასასმელია ისიც, რომ ხელნაწერი წარმოადგენს რენესანსის შემდგომ ეპოქაში შექმნილ დოკუმენტს, რომელიც ინარჩუნებს შუასაუკუნეების სულიერი მემკვიდრეობის მახასიათებლებს. იგი შეიცავს დიალოგს სხვადასხვა ტრადიციას - აღმოსავლურ და დასავლურ ეკლესიებს შორის.

იოანე ოქროპირის ქადაგებების ბერძნულ ტექსტებსა და ამბროსიუს ტრავერსარიუსის ლათინურ თარგმანებს, მათ შემცველ

ხელნაწერებთან ერთად, განიხილავს ა. ვოლმარი: André Walmart. (Vailhé, 1918: 325). “La collection des 38 homélies latines de saint Jean Chrysostome”¹ (Vailhé, 1918: 305-327). მკვლევარს სტატიაში განხილული აქვს ლათინურ ენაზე თარგმნილი იოანე ოქროპირის 38 ქადაგების შემცველი სხვადასხვა პერიოდის ხელნაწერები, მათთან ერთად კი XVI საუკუნის ნუსხები [მაგალითად, ვენეციის, პარიზის ხელნაწერები], თუმცა საქართველოში დაცული ლათინური ხელნაწერები მის სტატიაში ნახსენები არ არის.

კიდევ ერთი საღვთისმეტყველო შინაარსის ნაშრომის შემცველი ხელნაწერია Var-26, ასკეტიკური კრებული, დათარიღებული 1701 წლით. კრებული წარმოადგენს ასკეტურ-სამონასტრო ცხოვრების კომპილაციას, რომელიც ორი ნაწილისგან შედგება:

„Praxis meditationis summam“ - მედიტაციის პრაქტიკა მოკლედ [2r-79v] და

„Actus heroici per dies hebdomadis“ - გმირული ქმედებები კვირის დღეებში [79v-152v]. პირველი ნაწილის შემდგენილია კამალდულელთა ორდენის წევრი გილიელმუ განდეგილი, რომელიც ხელნაწერში დაცული მინაწერის მიხედვით გარდაცვლილა 1701 წლის 21 სექტემბერს: „Ascetica Varia Collecta. A reverendo patre Gvilielmo Eremita Camaldulensi, qui anno Domini Millesimo septingentesimo primo, die 21 Septembris obdormivit in Domino - ასკეტური შინაარსის თხზულებათა კრებული შედგენილი ღირსი მამა გილიერმოს მიერ, კამალდულელი განდეგილისგან, რომელიც აღესრულა ქრისტეს აქეთ 1701 წლის 21 სექტემბერს“ [Var-26, 1r]. მეორე ნაწილს - Actus Heroici per dies hebdomadae dispositi, auctore Patre Gaspare Druzbecki - გმირული ქმედებები კვირის დღეებში, შედგენილი მამა გასპარ დრუზბიკის მიერ [79v-152v].

კრებული 1701 წლით თარიღდება. ხელნაწერის ზემოაღნიშნული მინაწერით დასტურდება, რომ პირველი ნაწილის შემდგენელი გილიელმო განდეგილი 1701 წლის 21

¹ The Journal of Theological Studies 19/76 (1918): 305-327 [დასახელებული ნაშრომის შესახებ იხ. Walmart, 1918, გვ. 325, N 39. Incip[it] liber Joh[annis] C[hrysostomi], Quod nemo pro tempore laeditur nisi a semetipso. Inc. “Scio quod crassioribus quibusque et presentis vitae illecebris inhiantibus atque hiis, qui per omnia terrae adhaerent et voluptati...”, 1r-99v)].

სექტემბერს გარდაცვლილა, რაც შეეხება მეორე ნაწილის შემდგენელ მამა გასპარ დრუზბიკის, ის 1609-1662 წლებში მოღვაწეობდა, დაბადებულია 1589 წელს. იყო პოლონელი იეზუიტი და უდიდესი ავტორიტეტით სარგებლობდა პოლონელ და ლიტუველ მორწმუნეებში. ამდენად, ხელნაწერი XVII საუკუნით უნდა დათარიღდეს.

კრებული ასახავს კამალდულთა ორდენისა და იეზუიტთა სულიერების სინთეზს, სადაც პრაქტიკული მედიტაცია ერწყმის თეოლოგიურ ჭკრეტას.

განხილულია 150-მდე საკითხი. პირველ ნაწილში ჩამოყალიბებულია მედიტაციური ვარჯიშების თანმიმდევრული სტრუქტურა - ცოდვის შეცნობიდან სულიერ აღორძინებამდე. მეორე ნაწილში კი განხილულია ყოველდღიური სათნოებების პრაქტიკა მონაზვნურ ცხოვრებაში. განსაკუთრებით საყურადღებოა მეორე ნაწილის სტრუქტურა, დინამიკა: ტექსტი დოგმატურიდან თანდათან, გააზრებულად გადადის პრაქტიკულ სულიერებაზე, რაც XVII–XVIII საუკუნის პოსტ-ტრიდენტინულ კათოლიკურ ასკეტიზმს ახასიათებს. ამ თვალსაზრისით, ტრაქტატი შეიძლება ჩაითვალოს კამალდულთა ორდენის იდენტობის დოკუმენტურ, ფაქტობრივ გამოხატულებად, რომელიც აერთიანებს ბენედიქტინურ, კამადულთა წესრიგსა და იეზუიტურ სულიერ მეთოდოლოგიას.

ისტორიული შინაარსისაა ორი ხელნაწერი - Var-20 და Var-46-2. ხელნაწერებში კამალდულთა ორდენი შესახებ უმნიშვნელოვანესი ცნობებია დაცული. კერძოდ, ეს არის კამალდოლთა ორდენის კაპიტულარიის აქტები. პოლონელი და ლიტველი ერის დადგენილებები, აქტები, ვიზიტები და კონსტიტუციები (1675–1757) - *Acta Capitularia Ordinis Camaldulensis. Decreta, Actus, Visitationes et Constitutiones pro Natione Polona et Lithuaniae* (1675–1757) - კამალდულთა ორდენის აქტები. (Litewski, 2020). პოლონელთა და ლიტუველთა შესახებ დადგენილებები, აქტები, ვიზიტები და კონსტიტუციები პოლონეთისა და ლიტვის ნაციისათვის (1675–1757) [Var-20] და *Decreta Ordinis Camaldulensis* - კამალდულთა ორდენის დეკრეტები [Var-46-2].

ხელნაწერები XVIII საუკუნის პირველ ნახევარში შედგენილი დოკუმენტაციაა, რომელიც შეიცავს კამალდულელთა ორდენის

ადმინისტრაციულ, დისციპლინურ და იურიდიულ აქტებს, დეკრეტებისა და ვიზიტების რეგისტრს. მასში ასახულია როგორც ორდენის შიდა დისციპლინა, ისე პროვინციალურ-ეროვნული სპეციფიკა - კერძოდ, პოლონეთისა და ლიტუვასა მონასტრების ადმინისტრაციული ცხოვრება XVII-XVIII საუკუნეებში. მართალია, ტექსტების ძირითადი ნაწილი შეიცავს ცნობებს პოლონურ-ლიტუვურ კამალდულურთა ორდენის შესახებ, თუმცა გვხვდება ცნობები საფრანგეთის, კერძოდ, პარიზის კამალდულთა ორდენის შესახებ, ასევე იკვეთება კავშირი იტალიურ ცენტრთან, ხშირადაა ხელნაწერში ნახსენები Sacer Eremus Montis Coronae - კორონას მთის წმინდა სამრევლო (ტოსკანა, იტალია) [Var-20, გვ. 42, 44, 46, 48, 57, 58 და ა.შ.].

ხელნაწერები დაწერილია ლათინურად, სხვადასხვა ადგილას იტალიური ჩანართებით. სტილი მკაფიოდ კანცელარულია — გამოიყენება ფორმულარული გამოთქმები [Decretum, Actus, Locus Sigilli, Datum Romae, Subscriptum ab omnibus Patribus- ბრძანებულება, აქტი, ბეჭდის ადგილი, დათარიღებული რომში, ხელმოწერილი ყველა მამის მიერ]. ტექსტები თანმიმდევრულად იყოფა ცალკეულ აქტებად, რომელთაც მოსდევს ხელმოწერები და ბეჭდის ნიშნები.

Var-20-ის ტექსტოლოგიური სტრუქტურა შეიძლება შემდეგნაირად დაჯგუფდეს:

1. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი დოკუმენტებს (1675–1757) - ტექსტის ადრეული ფენა შეიცავს 1675 წლის Decretum Sacrae Congregationis - წმინდა კრების დადგენილებას, სადაც განსაზღვრულია ახალი წევრების მიღების კრიტერიუმები, განათლების ფორმა და ორდენის შიდა ცხოვრების წესები. ეს ნაწილი ქმნის იურიდიულ ჩარჩოს შემდგომი დოკუმენტებისთვის;

2. აქტები და დისციპლინარული დადგენილებები (1718–1754) - 1718–1724 წლებში განსაკუთრებით იჩენს თავს სამონასტრო ცხოვრების დისციპლინის გამკაცრების ტენდენცია, რომელიც ემსახურება შიდა კონტროლის გაძლიერებას.

დოკუმენტები ხშირად რეგულაციური ხასიათისაა, კერძოდ, მოყვანილია მონაზვნობის აღთქმების ფორმა; პრიორებისა და ვიკარების უფლებამოსილება; ასაკი და განათლება; ბენედიქტინურ წესებთან შესაბამისობის მოთხოვნა.

3. გამოყოფილია პოლონურ-ლიტუვური, ასევე პარიზის

კამალდულთა ორდენი- ტექსტის ეს ნაწილი მიუთითებს კამალდულელთა ორდენის ეთნოგრაფიულად დიფერენცირებულ სტრუქტურაზე. პოლონეთში ჩამოყალიბდა საკუთარი ადმინისტრაციული ორგანო, რომელსაც ჰქონდა ლეგალური, დამოუკიდებელი ურთიერთობა რომის გენერალურ ცენტრთან. საინტერესოა, რომ

1754 წლის დოკუმენტს ხელს აწერს პაპის ნუნციუსი ნიკოლა სერა, რომლითაც ის ამტკიცებს ორდენის კანონიკური ერთიანობის აღდგენას;

4. ტრიბუნალური და იურისდიქციული მასალა (1728–1730) - ამ ნაწილში წარმოდგენილია გადაწყვეტილებები შიდა სასამართლო ორგანოს - კამალდულელთა მონასტრებს შორის დავების მოსაგვარებლად. დოკუმენტები მოიცავს პაპის კარდინალთა სახელებს (Card. Spinola, Archiep. Damascenus) და გამოხატავს ორდენის პირდაპირ სამართლებრივ დამოკიდებულებას წმინდა საყდარზე.

ყველა აქტი, გადაწყვეტილება დასრულებულია ოფიციალური დამოწმებით - ხელმოწერებითა (Tiburtius ECMC, Ildephonsus ECMC, Joannes Baptista ECMC და სხვ.) და ბეჭდის ადგილით. ეს ფორმა მიაჩნია, რომ ტექსტი სამართლებრივი ძალის მქონე დოკუმენტია. მინაწერი ტექსტზე - „Haec copia transumpta est ab hoc archivio Sancti Leonardi in Longaria - ეს ასლი ლონგარიაში მდებარე წმინდა ლეონარდის არქივიდან არის აღებული“ [გვ.88] - მიუთითებს, რომ ის გადმოწერილია იტალიური არქივიდან. მიუხედავად იმისა, რომ ხელნაწერი გადმოწერილია XVIII საუკუნის ბოლოს ან XIX საუკუნის დასაწყისში, შესაძლოა ჩაითვალოს ოფიციალურ ტრანსკრიპტად.

რაც შეეხება Var-46-2, ხელნაწერი მოღწეულია ფრაგმენტის სახით, ამიტომ მის ტექსტოლოგიურ სტრუქტურაზე მსჯელობა რთულია. შემორჩენილ ტექსტში დეტალურადაა რეგლამენტირებული მონასტრის თითოეული სტრუქტურული ერთეულის მოვალეობები და ურთიერთობები. კერძოდ, შეიცავს შემდეგ მასალას:

1. Decreta Generali - ზოგადი დადგენილებები [1r-v] ხელმოწერილი ყველა მამის მიერ და ასახავს მონასტრული კანონმდებლობის ოფიციალურ ქმედებებსა და პრიორის,

მონასტრის წინამძღვრის, დანიშვნის პროცესს.

2. *Decreta circa Patres Vicarios suosque Assistentes* - დადგენილებები მამების, ვიკარებისა და მათი თანაშემწეების შესახებ [2r-3r]. ამ ნაწილში დეტალურადაა აღწერილი მონასტრის წინამძღოლისა და მისი თანამშეწეების პასუხისმგებლობები და დისციპლინარული წესები;

3. *Decreta circa Priores et Superiores* - დადგენილებები პრიორებისა და უფროსების შესახებ [4r-5v] - ჩამოყალიბებულია ხელმძღვანელ პირთა მოვალეობები: ღვთისმსახურების ზედამხედველობა, ფინანსური პასუხისმგებლობა, კომუნალური ცხოვრების წესები, რეგულაციების შესრულება, მონასტრის ხელმძღვანელობის სტრუქტურა და შიდა კონტროლის მექანიზმები;

4. *Decreta circa Patres ac Fratres* - დადგენილებები მამებისა და ძმების შესახებ [6r-v]

- აღწერილია მონასტერში მოღვაწე სულიერ მამათა ანგარიშგაღებულება, ადმინისტრაციული და დისციპლინური წესები, რაც უზრუნველყოფს მონასტრული ცხოვრების წესრიგსა და თითოეული წევრის პირად პასუხისმგებლობას.

ორივე ხელნაწერი - Var-20 და Var-46-2 - წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს წყაროს კამალდულელთა ორდენის ისტორიის შესასწავლად.

ის აჩვენებს: ორდენის შიდა რეფორმის პროცესს, რომელიც გამოწვეული იყო დისციპლინარული კრიზისით; წმინდა საყდართან ურთიერთობის დინამიკას; კამალდულელთა იდენტობის ტრანსფორმაციას ბენედიქტინური ტრადიციის ფარგლებში. ასახავს კამალდულთა ორდენის

ადმინისტრაციულ პრაქტიკას, იურიდიულ კულტურასა და ეკლესიურ თვითშეგნებას. ტექსტის მნიშვნელობა სცდება ადგილობრივ კონტექსტს, იგულისხმება ლიტურგიის, პოლონეთისა და საფრანგეთის კამალდულთა ორდენის ეკლესია, და ეხება მთლიანად დასავლური მონასტრული კულტურის დისციპლინარულ და იდენტურ დინამიკასა და ისტორიას.

დასკვნა: კვლევამ გვიჩვენა, ვინაიდან კათოლიკე მისიონერთა საღვთისმსახურო და ხშირად სასაუბრო ენაც ლათინური იყო, კ.კველიძის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში

დაცული ხელნაწერები - Var-20, 21, 26, 46-2, რომელთა შესახებ საუბარია სტატიამი, შეიცავს ისტორიული ხასიათის ჩანაწერებს, კამალდულთა სამმოს საფრანგეთის, კერძოდ, პარიზის, პოლონეთისა და ლიეტუვის მონასტრებთან დაკავშირებულ საბუთებს, წეს-განგებას, კატეხიზმოს, სავარაუდოდ, მრევლში, ნოოფიტებში გასავრცელებლად, მათთან ერთად, ქადაგებებსაც. ხელნაწერებში წარმოდგენილია 1717-1754 წლების სამონასტრო აქტები ბეჭდებითა და ხელმოწერებით, მონასტრთა წინამძღვრებისა და სამმოს წევრთა ჩამონათვალი [Var-20, Var-46-2], „სამონასტრო კაპიტულუმის აქტები“, წესები სამმოში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე მყოფ პირთათვის, ვიკარიუსებისა და მათი თანაშემწეების, პრიორებისა და წინამძღვრების, მამათა და მმათათვის, ამ პირთა ჩამონათვალთან ერთად საუბარია შიდა დისციპლინურ წესებსა და სამართლებრივ ნორმებზე. აღსანიშნავია, რომ Var-20 და Var-46-2 ნაწერია არა კალიგრაფთა მიერ, არამედ გაკრული ხელით და, როგორც ჩანს, ისინი მხოლოდ შიდა გამოყენებისათვის იყო განკუთვნილი. ასევე აღსანიშნავია ისიც, ხელნაწერ ფონდებში საერო შინაარსის ჩანაწერებთან ერთად შემორჩენილი ჰიმნოგრაფიული და ჰომილეტიკური შინაარსის თხზულებები - ასკეტიკურ-საღვთისმეტყველო ტექსტთა კრებული ახალმოქცეულთათვის [Var-26], იოანე ქადაგებების კრებული [Var-21] უნდა მიაწიშნებდეს იმას, რომ მართალია, საქართველოში ვერ შეიქმნა კამალდულთა სამმო, მაგრამ შესაძლოა, როგორც მისიონერი მოღვაწეობდა მისი მიმდევრევალი ან სასულიერო პირი.

საქართველოში კამალდულთა ორდენის შესახებ გამოკვლევები არ დაწერილა. მწირია ამგვარი შინაარსის კვლევები უცხო ენებზეც კი. არ ყოფილა შესწავლილი და გამოქვეყნებული ზემოაღნიშნული ლათინური ხელნაწერები. ამიტომ ოთხივე ლათინური ნუსხის ტექსტოლოგიურ-კოდიკოლოგიური შესწავლა და შემდგომი კვლევები პასუხს გასცემს კითხვებს, თუ როგორი იყო კამალდულთა წეს-განგება და რითი განსხვავდებოდა იგი სხვა კათოლიკურ სამმოთა წესდებათაგან, როგორი იყო ის საწყისი თეოლოგიური ცოდნა, რაზეც აღმოცენდა ეს ორდენი, ვინ იყვნენ სამმოს წევრები და როგორი იყო მათთვის დადგენილი წესები.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ბრეგვაძე, თამარ და ცისია კახაბრიშვილი. 2002. სერგი მაკალათიას გორის სახელმწიფო ისტორიულ–ეთნოგრაფიული მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა. თბილისი: მეცნიერება.

თამარაშვილი, მიხეილ. 1902. ისტორია კათოლიკობის ქართველთ შორის. თბილისი: წიგნის გამომცემელ ქართველთა ამხანაგობა.

ნიკოლაძე, ელენე. 1964. ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიული მუზეუმის ხელნაწერთა აღწერილობა. ტ. II. თბილისი: ცოდნა.

კავთარია, მაქსიმე, ილია აბულაძე და ცისია ჭანკიევი. 1987. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სამცხე-ჯავახეთის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის აღწერილობა. თბილისი: მეცნიერება.

Litewski, Przemysław. 2020. Pažaislis Hermitage: History of the Camaldolese Monks. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas.

The Journal of Theological Studies. 1918. Vol. 19, No. 76. [იხ. Vailhé, 1918, გვ. 325, № 39].

Various Authors. 2002. The Privilege of Love: Camaldolese Benedictine Spirituality. Collegeville, MN: Liturgical Press.

References

Bregvadze, Tamar, and Cisia Kakhabrishvili. 2002. Sergi Mak’alatiash Goris sakhelmt’ip’o ist’oriul–etnograd’iuli muzeumis kartul khelnats’erta agts’eriloba [Description of Georgian Manuscripts of the Sergi Makalatia Gori State Historical-Ethnographic Museum]. Tbilisi: Metsniereba. (in Georgian)

Kavtaria, Maksime, Ilia Abuladze, and Cisia Ch’ank’ievi. 1987. Ivane Javakhishvilis sakhelobis Samtskhe-Javaxetis ist’oriul-etnograd’iuli muzeumis agts’eriloba [Description of the Ivane Javakhishvili Samtskhe-Javakheti Historical-Ethnographic Museum]. Tbilisi: Metsniereba. (in Georgian)

Litewski, Przemysław. 2020. Pažaislis Hermitage: History of the Camaldolese Monks. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas.

Nikoladze, Elene. 1964. K’utaisis sakhelmt’ip’o ist’oriuli muzeumis khelnats’erta agts’eriloba [Description of Manuscripts of the Kutaisi State Historical Museum]. Vol. II. Tbilisi: Tsodna. (in Georgian)

Tamarashvili, Mikheil. 1902. Ist'oria k'at'olik'obisa kartvelt shoris [History of Catholicism Among Georgians]. Tbilisi: Ts'ignis gamomtsemel kartvelta amkhanagoba. (in Georgian)

The Journal of Theological Studies. 1918. Vol. 19, no. 76. [See Vailhé, 1918, p. 325, no. 39].

Various Authors. 2002. The Privilege of Love: Camaldolese Benedictine Spirituality. Collegeville, MN: Liturgical Press.

წყაროები:

Decreta facta in Sancta Visitacione Aposto-
lica, Nationis Poloniae et Lithvaniae A^o Dⁿⁱ 1754.
approbata à Illmo ac Rmo Dno Curio Apostolico Nicolo Archiep. Mitlenji Varavia A^o 1754. q. 15 Nov.

Fontem et Originem omnium Malorum, quae vident ac ferunt ut can-
cor in Natione, cum animi nostri dolore, ac afflictione manibus palpavi-
mus, nullam aliam esse, nisi inobservantiam Sanctae Regulae et Constitu-
tionum, praesertim Praelatorum, qui debent praedicare non verbis, sed exem-
plo, memores dicti Apostoli: In omnibus semetipsum praebere exemplum bo-
nonum operum. Ipsi fere omnes raro frequentant chorum, saepe Curias
in Civitatibus, in praediis, apud Magnates, votum paupertatis quasi pro-
prie est, tanquam Dominos Substantiae Remou, non ut Ministros et Li-
sponsatores regerunt, quod sunt, ac sub praetextu Rationis
disimulantes aut parum pendentes salutem animarum sibi commissarum, ma-
iorem sollicitudinem habent de rebus transitoris et caducis, quam de pro-
gressu Spirituali Religiosorum, quos regendos susceperant, nihil attenden-
tes ad Oraculum Divinum: Induite primum Regnum Dei, et iustitiam ego
et haec omnia adjicientur vobis. Ideo ad reformationem tam necessariam
huiusce Nationis invocato Supernò Lumine sequentes Ordinationes re-
linquimus, quae legi debent his in Anno ante Lectionem Spiritualem in
publico Capitulo, scilicet ante Festum B. V. M. Assumptae, et post Festum
Epiphaniae Domini, haec autem ordinationes nihil novi continent, sed do-
lum quicquid praescribitur in S. Regula, Constitutionibus, ac Decretis Prae-
latorum, ac Diectarum Generalium.

5

სურ 1 ხეც [კვეკელიძის, საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული
ცენტრი-ხეც] - Var-20

capit. pmo sue qila scilicet augustinus episcopus ad Sammarum
monachum.

Capitulum est o fili q qui timet dnm in
chiu negligit. In primis nāq si vis do
nio placere et ad beatitudinem celestis reg
ni plenarie obediens esto. Et si vis ob
diens esse huius esto. Si vis esse hui
us rem penitentialis quasi veni
monibus fuge. Si vis penitentialis nō hō cupidus es
noli. Si vis cupiditatem vinet amore xpi te induc.
Si vis te amore xpi indui amore vicior de corde tuo
inductus spueri. Si opus odire vicia. fures tui et
am male melius dilige. Si recte finem tui cupis dili
ge noli ei. detrahē vel ei detrahentibus noli cōmiseri.
Soli ei odire noli iure hem penitentiā o fuge. Do
smodatū acquiri noli. Et ut tuā non requiras alie
na mōnute cōsiden ergo. Eri discipulū helisei q
comodi sua querens et pecuniā naaman postula
do eterna lepra p maledicōm percussus est. Post hū
iudas scharioth amando pecuniā temeritate ul tu
piditate tūditiois pro iudiciū opacū tūditio sal
uatoris et quale mores finitū euangelista testatur
abieci laqueos se suspendit. Tertius vō post hoc a
narratō fraudando spm pecuniā cōtra pōt sua
quā simul poverunt. Et cupiditate seducti aplica
sentencia iudicati sunt. Et etiam. h. monachos or
do id facit videtur qui amoris penitē vō penitentiā in
corde tenet delectantur. Videre quantū et quales de
hoc pestifero morbo penitentialis pietatis et quā
ab isto laqueo moris capti fuerint et capiti et dedu
cuntur in profundū inferni. De induc vō penitē
ritatis vō amore penitē gignit. vicia hōc. Inobedi

entia. superbia. auaricia. cōtinuata. vana glā. ex
tollentia. voracitas. mendacia. atq. luxuria. p has
virtutes penitentialis dmergunt mbanam infer
nale. vnde scriptū ē. vobis monachos ordo qui di
uites et cupitis in penitentiā et loquaces in vestib
et amittitis regna celos. Qui sponte dno gressum
dedistis obsecra. nomā pacis fides. quoz exemplis
et vici mōnuerunt in celos et modo p cupiditatem
penitē ac negotijs secularibz ducit mtrabitis in ig
ne eternū. Quid p facit vobis orare vigilare et iei
nare et militā monachi hōc et oī hora mēte pā
in vānis et caducis rebz et penitentiā resoluunt. Quid
misi dicitur in die iudicii et tunc qī her an oculos
vōs in septemū an tribunal xpi iudis assigna
ti erit. Tunc audire. nō debet. Ite in igne estis qui
pauci estis dyabolo et angelis eius. Chere fides di
lissimi ne quis vōs deripiat male va exemplo et di
cunt facit illi fuerunt aut facit. ita nos faciam
Obsecro fili et amone obsecra et et custodi ab isto
malo et illecebroso vel pestifero morbo penitentialis
si nō vis amittere beatitudinem sempiternā Audi filium
dñm dicentē. Bā paupes spū qī ipso est regni ce
lor. Et tunc dñs. Iohā posside autē igitur mperat
nō quā amantē neq vō in sonu vō. Igitur fili
ut delectetur vō vicia tua. Ama esse paup quia dñs
in illis xpi paup fuerat est. Cui se honor et glā
in stā sctoz. Amen. Item Augustinus ad euēdū de eo
q in psalmo dicit.

Conam peccata dñs haurit requirit et inhabitat
in domo dñi omibz diebz vire nec fidei
quē o monache quid pensis an ingratū.
Audi ergo retinui fuentē lac et mel viciam

ardore, plenitudineq. Obedientiæ & Res-
 * signationis & Conformitatis cum Di-
 * vina Voluntate parata fuerit, si Deo
 ita ordinare placuisset, ipsa suis ma-
 nibg Maternis Christum Filium cruci-
 * fixisset, & in hostiam, holocaustumq.
 Deo obtulisset. O! admiranda charitas,

Meditationes pro varijs Festis

In Vigilia Nativitatis D. N. I. Christi.

Considera D. Deum nobis Salvatorem
 dari, sine gravi suspitione in Matre.
 Ejus innocentissima. Admirare Dei
 iudicia, qui omnes bonos hac via ducit,
 cum ergo melior non sis. Beatissima
 Virgine, cur non vis pati?

Consid: probitatem S. IOSEPH, qui no-
 luit traducere Sponsam, quam videbat
 prægnantem. Hinc discas consulere
 famæ alienæ, & perpenda, quam sæpè
 videntur nobis mala in alijs, quæ bona
 sunt. Examina te.

Consid: Angelicum monitum, noli ti-
 mere accipere MARIAM; ubi Dei cha-
 ritatem pondera, qui innocentiam au-
 etur Virginis. Gratiâs age. Spera.

Die Nativitatis D. N. IESU Christi.

Considera tuum exteriorem corporis

compo.

Decreta circa Priores et Superiores.

1. Priores sint diligentes ad Divinum Servitium frequentant chorum die noctuq;
neq; se eximant pro qualibet levi causa. Officium enim Cellerary est ad Economiam
incumbere, et quidquid attinet ad eum, cum scitu et consensu sui Prioris disponere:
hinc sufficit ut aliquoties in anno visitent villas et pradia, et si hoc differt ab
Cremis, administrantur potius per aliquem fidelem saecularem practicum Economiam
ut alij Religiosi solent facere.
2. Neq; sub pretextu hospitum debent chorum relinquere, sed deputent Sacerdotem
Foresterium, ut praesentent Constitutiones super c. 93. l. Reg. n. 3. qui associet
eos nisi convenientia aut necessitas aliud requirat in adventu aliusq; Magna-
tis; Saeculares enim quando vident Superiorem frequentare Ecclesiam, potius ad-
mirantur.
3. Pecunia omnis quocumq; modo proveniens et Spectans ad Cremas, non apud Prio-
res, nisi in casu a Constitutione expresso, sed apud Cellerarium, vel alio tutiori
loco aservetur, et tunc claves sint penes P. P. Thesaurarios, ut mos est in Ratho-
ne. Transgressores tanquam violatores Regis Pauperum talis puniuntur, et Subtribu-
ent in Acta Visitationis super hoc diligenter inquirent, sicut Cap. 770. f. 10. jubet.
4. Vinum, crematium, aromata, sacrum, et alia ad victum et vestitum spectantia non
aserventur apud Priores, sed in promptuario communi, et a Capitulo Conventuali jux-
ta Constitutiones annuatim deputetur unus Frater fideles et discretus qui jussu P.
Prioris indistincte et aequaliter dispenset tam Fratribus, quam Fratibus portiones
et omnia necessaria, confirmantes acta Cap. 771. 1689. 1692. et 1707. super hac
materiam.
5. Observent in Omnibus vitam communem tam in victu quam in vestitu, nihil particu-
lariter e culina auspiciant, nisi portionem, quam ceteri habent.
6. Negotij Saecularium non se immisceant neq; permittant suis Subditis: hinc non sint
faciles ad relinquendam Cremum, imo totum studium ponant in Observantia Consti-
tutionum, sub quibus Professorem Sanctam emiserunt; ha enim ordinant c. l. n. 6.
quod nunquam foras nisi coacte egrediantur.
7. Per viscera P. E. S. U. Christi sunt Charitativi erga Infirmos, curent ut habeant suis
temporibus medici visitationem, qui debet annuatim provisionari, ut facilius ad
Cremum accedat; item medicinam, et quidquid est illis necessarium, frequentor eos
visitent, et invigilent, ut habeant omnem possibilem consolationem, neq; sint diffi-
ciles concedere cum consilio medici mutationem ciborum, audierimus enim la-
mentationes tales quae incredibiles videntur. In mente habeant, quod Christus
dicit: Infirmus sum et visitatus me; et quod testis uni de his minimis meis mihi
fueritis.